

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Росоляк О. Б.

У науковій статті досліджено деякі аспекти правового статусу Вищої ради правосуддя, особливості формування суддівського корпусу й діяльність аналогічних органів зарубіжних країн. Використовуючи порівняльний аналіз у дослідженні, автор має на меті з'ясувати особливості різноманітних моделей судової влади загалом і правового статусу відповідних органів суддівського врядування зокрема задля кращого розуміння цього інституту й утілення кращих практик, які використовуються у світі.

Ключові слова: Вища рада правосуддя, органи суддівського врядування, добір суддів, судова влада, суд.

В научной статье исследованы некоторые аспекты правового статуса Высшего совета правосудия, особенности формирования судебного корпуса и деятельность аналогичных органов зарубежных стран. Используя сравнительный анализ в исследовании, автор имеет целью выявить особенности различных моделей судебной власти в целом и правового статуса соответствующих органов судебного управления в частности для лучшего понимания этого института и воплощения лучших практик, используемых в мире.

Ключевые слова: Высший совет правосудия, органы судебного управления, подбор судей, судебная власть, суд.

The article explores the legal status of the High Council of Justice in Ukraine and in some foreign countries. This institution is a collegial, independent constitutional body of state power and judicial administration, which operates in Ukraine on a permanent basis to ensure the independence of the judiciary, its functioning on the basis of responsibility, accountability to society, formation of a fair and highly professional corps of judges, compliance with the norms of the Constitution of Ukraine, and professional ethics in the work of judges and prosecutors.

It was emphasized that provisions to supervise its members being appointed by the judiciary should be introduced to ensure the independence of this body, and that the body should make its own rules and procedures. Using comparative analysis in this study, we aim to identify the differences and commonalities of the various judicial models in general, and the legal status of the relevant judicial bodies, in particular, to better understand the institution and to translate best practices used in the world.

It is concluded that in each country there are a number of advantages and disadvantages of the legal status of the Higher governing bodies of forming the judicial corps and guaranteeing the independence of the judicial branch. Although there are certain differences in the activities of the above mentioned bodies, due to the peculiarities of the historical and social development of both the state and society, the level of justice, the legal culture of the population, etc. Ukraine takes into account the best European practices and European standards in the complex regulation of the legal status of the High Council of Justice, namely independence from other branches of power, final formation of the judicial body and establishment of rules for selection

and selection, etc., which are not fully or completely ignored in the legislation tap.

Key words: High Council of Justice, Judicial Governments, Selection of Judges, Judiciary, Court.

Постановка проблеми та її актуальність. У будь-якій демократичній державі народ бере участь (прямо чи опосередковано) у формуванні основних (зазвичай політичних) органів публічної влади - обрання Президента України, депутатів Верховної Ради України, органів місцевого самоврядування тощо. Проте, на думку Володимира Колесниченка, народ не може формувати всі органи державної влади, оскільки це перевантажувало би систему організації суспільства і призводило до зайвої політизації сфер, які за своєю природою повинні впорядковуватися за професійним принципом. Формування суддівського корпусу є специфічною сферою діяльності держави, яка, як відомо, потребує незалежного й професійного підходу [4, с. 6]. Водночас Михайло Лях наголошує на тому, що суддівське самоврядування - це один із проявів судової демократії, що дає змогу, залучаючи суддів до управління власними справами, підвищити його якість та ефективність, а також гарантувати реалізацію основ судової влади. Ми підтримуємо позицію науковців щодо необхідності формування судової гілки влади незалежним, але професійним колегіальним органом, і це сприятиме розбудові правової держави, зміцнить позиції громадянського суспільства та збільшить кредит довіри людей до судової влади [10, с. 92].

Відповідно до статті 130¹ Конституції України, для захисту професійних інтересів суддів і вирішення питань внутрішньої діяльності судів згідно із законом діє суддівське самоврядування, яке представлене спеціальним органом - Вищою радою правосуддя [6]. Ця інституція є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції й законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів [14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням правового статусу Вищої ради правосуддя присвячені дослідження низки вітчизняних учених і практиків, серед яких варто відзначити І.В. Назарова, О.В. Гончаренка, В.М. Колесниченка, С.О. Халюка, А.В. Сухарка, які в працях досліджували конституційні та адміністративні аспекти діяльності такого органу, як Вища рада юстиції (тепер Вищої ради правосуддя). Також окремі питання формування й функціонування цієї інституції висвітлені в наукових роботах В.Б. Авер'янова,

Ю.П. Битяка, В.Д. Бринцева, В.В. Долежана, С.В. Ківа-лова, І.Є. Марочкіна, Л.М. Москвич, Н.В. Сібільової, А.О. Селіванова, О.Ф. Скакун, В.М. Шаповала, В.І. Шишкіна, Ю.С. Шемшученка та інших. Однак варто наголосити, що праці більшості дослідників цієї проблематики здійснювалися за законодавством і ґрунтувалися на законодавстві, яке натеper зазнало суттєвих змін, тому є потреба в подальших наукових розвідках, заснованих на чинному законодавстві.

Мета статті полягає в здійсненні наукового аналізу національного та зарубіжного законодавства, що регулює порядок утворення й організації діяльності органу, відповідального за формування суддівського корпусу та забезпечення незалежності судової гілки влади. Використовуючи порівняльний аналіз у дослідженні, маємо на меті виявити певні відмінності та спільні характерні риси різноманітних моделей судової влади загалом і правового статусу відповідних органів суддівського врядування зокрема задля кращого розуміння цього інституту й утілення кращих практик, які використовуються у світі.

Виклад основного матеріалу. Як стверджує В.М. Кравчук, компаративістика покликана відіграти величезну роль в оновленні юридичної науки й виробленні нового стандарту міжнародного та національного права, що відповідав би умовам сучасного світу, ураховуючи різноманіття судових систем сучасності, підходить до формування суддівського корпусу, вимог, що виставляються до суддів [9, с. 38].

У Рекомендації Ради Європи «Незалежність, дієвість і роль суддів» № (94) 12 (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи 13 жовтня 1994 року) зазначалося, що орган, який уповноважений приймати рішення щодо обрання та кар'єри суддів, повинен бути незалежним від уряду й адміністративних органів. Для забезпечення гарантії незалежності цього органу мають бути запроваджені такі положення, як нагляд за тим, щоб його члени призначалися судовою владою і щоб орган самостійно приймав рішення про власні правила та процедури [13, с. 11].

Правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні визначений передусім Конституцією України (ст. 131) і Законами України «Про Вищу раду правосуддя», «Про судоустрій та статус суддів». Відповідно до вказаного законодавства, Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного й високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції та законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

Основними повноваженнями Вищої ради правосуддя є:

- 1) унесення подання про призначення судді на посаду;
- 2) ухвалення рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності;
- 3) розгляд скарги на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора;
- 4) ухвалення рішення про звільнення судді з посади;
- 5) надання згоди на затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом;

6) ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;

7) прийняття рішення про переведення судді з одного суду до іншого, рішення про відрядження судді до іншого суду того самого рівня та спеціалізації, рішення про припинення відставки судді;

8) погодження кількості суддів у суді;

9) затвердження Положення про Єдину судову інформаційну (автоматизовану) систему, Положення про Державну судову адміністрацію України й типові положення про її територіальні управління, Положення про Службу судової охорони, Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя, Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень;

10) затвердження порядку складення відбіркового іспиту й методики оцінювання його результатів, порядок складення кваліфікаційного іспиту й методики оцінювання кандидатів, положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, порядок і методологію кваліфікаційного оцінювання, порядок формування й ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді);

11) призначає на посаду та звільняє з посади Голову Державної судової адміністрації України, його заступників; членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; тощо [14].

Згідно зі ст. 5 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», Рада складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох обирає з'їзд суддів України серед суддів чи суддів у відставці, двох призначає Президент України, двох обирає Верховна Рада України, двох обирає з'їзд адвокатів України, двох обирає всеукраїнська конференція прокурорів, двох обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів і наукових установ. Голова Верховного Суду входить до складу Вищої ради правосуддя за посадою [14].

У дослідженні ми проаналізували Конституції та нормативно-правові акти деяких сусідніх держав (Болгарії, Польщі, Молдови, Грузії) й інших країн Європи, представників романо-германської правової сім'ї, до якої належить й Україна. Проведений Центром суддівських студій аналіз свідчить, що в державах із монархічною формою правління голів вищих судових інстанцій призначає монарх (імператор, король, королева, Великий Герцог). Зокрема, це такі держави: Великобританія, Японія, Нідерланди, Люксембург тощо. У державах із республіканською формою правління існують різні підходи до методу призначення голів судів: призначення голів судів Президентом; призначення голів судів парламентом; призначення голів судів спеціальними органами [13]. Цими органами є Вища рада правосуддя в Україні, Вища судова рада в Болгарії, Національна рада судівництва в Польщі, Вищої ради магістратури в Молдові та Франції, Вища рада юстиції в Грузії тощо.

Наприклад, у Болгарії існує Вища судова рада Республіки Болгарія, яка заснована з прийняттям Конституції в 1991 році. Згідно з Конституцією та Законом «Про судову систему», ця інституція - постійно діючий орган, який представляє суддівську владу, забезпечує її незалежність, визначає структуру та організацію судової

системи, скеровує її діяльність без посягань на незалежність її органів [2].

Вища судова рада представляє судову владу, забезпечує та стверджує незалежність, визначає склад та організацію роботи судів, прокурорів і слідчих органів і надає фінансову й технічну допомогу для їхньої діяльності, не перешкоджаючи її здійсненню. Вища судова рада складається з 25 членів. Голова Верховного касаційного суду, голова Верховного адміністративного суду й Головний прокурор є його членами по праву. Одинадцять членів Вищої судової ради обираються Народними зборами й одинадцять - органами судової влади. Відбір колегій здійснюється між суддями, прокурорами, слідчими, габілізованими вченими-юристами та іншими юристами високих професійних і моральних якостей відповідно до їхньої професійної кваліфікації та спрямованості. Судді обирають зі своїх членів шістьох членів Вищої судової ради для колегії суддів, прокурори - чотирьох членів Вищої судової ради для колегії адвокатів, слідчі - члена Вищої судової ради адвокатської колегії.

Аналізуючи діяльність Вищої судової ради Болгарії, можемо відзначити значний вплив законодавчої гілки влади на формування цього органу, що є небажаним, ураховуючи європейські стандарти й забезпечуючи принцип поділу влади та незалежності кожної з її гілок. Тому вважаємо, потрібно значно зменшити кількість осіб, які обираються парламентом до згаданого вище органу, аби цей орган міг незалежно й неупереджено виконувати свої повноваження [2].

У Польщі конституційним колегіальним органом, що оберігає незалежність судів і суддів, є Національна судова рада. Нинішня судова система, сфера діяльності й порядок роботи Ради визначаються Конституцією та Законом «Про Національну судову раду» від 27 липня 2001 року [15]. Катажина Гонера зауважує, що «велике значення в процесі обирання суддів до Верховного Суду має Національна судова рада (Krajowa Rada Sadownictwa). Це конституційний колегіальний орган, що захищає незалежність судів і суддів» [12].

Найголовнішими завданнями Ради є надання висновків щодо нормативних актів, які стосуються судової влади та суддів, а також прийняття резолюцій із питань, що передаються до Конституційного Суду для розгляду їх відповідності Конституції Республіки Польща в частині незалежності судів і суддів; розгляд та оцінювання кандидатів на посади суддів і подання Президенту Республіки Польща клопотань щодо призначення суддів Верховного Суду, Вищого адміністративного суду, судів загальної юрисдикції, адміністративних судів провінцій і військових судів; ухвалення правил професійної етики суддів і моніторинг за їх дотриманням.

Рада складається з 25 членів. Як і в більшості інших європейських держав, склад польської Національної судової ради є змішаним, але судді становлять більшість її членів.

Найважливішими завданнями Ради є:

– надання висновків щодо нормативних актів, які стосуються судової влади та суддів, а також прийняття резолюцій із питань, що передаються до Конституційного Суду для розгляду їх відповідності Конституції Республіки Польща в частині незалежності судів і суддів;

– розгляд та оцінювання кандидатів на посади суддів і подання Президенту Республіки Польща клопотань

щодо призначення суддів Верховного Суду, Вищого адміністративного суду, судів загальної юрисдикції, адміністративних судів провінцій і військових судів;

– ухвалення правил професійної етики суддів і моніторинг їх дотримання.

Рада складається з першого Голови Верховного Суду, Голови Вищого адміністративного суду, особи, призначеної Президентом Республіки Польща, міністра юстиції, чотирьох депутатів парламенту, двох сенаторів, десяти суддів, які представляють суди загальної юрисдикції, двох суддів Верховного Суду, двох суддів адміністративних судів і судді військового суду. Тобто загалом порядок формування і склад польської Національної судової ради відповідає європейським стандартам і мінімізує вплив інших гілок влади на формування суддівського корпусу [15].

У Молдові аналогічним органом є Вища рада магістратури, яка складається з 12 членів. До складу Вищої ради магістратури входять судді і штатні викладачі права, а також голова Вищої судової палати, міністр юстиції, Генеральний прокурор є членами Ради за посадою. Три члени Вищої ради магістратури серед штатних викладачів права, відкрито й прозоро відібраних Комісією Парламенту з питань права, призначень та імунітету в результаті публічного конкурсу, обираються Парламентом більшістю голосів депутатів. Шість членів Вищої ради магістратури обираються серед суддів шляхом таємного голосування Загальними зборами суддів з урахуванням думки всіх рівнів судових інстанцій. Уважаються обраними членами Вищої ради магістратури судді, що набрали більше ніж половину голосів суддів, присутніх на зборах, у порядку спадання набраних голосів [3].

На виконання своїх обов'язків Вища рада магістратури здійснює такі повноваження щодо просування по службі суддів:

а) уносить пропозиції Президенту Республіки Молдова або, відповідно, Парламенту про призначення на посаду, просування у вищу судову інстанцію, перехід у судову інстанцію того ж рівня або в нижчу судову інстанцію, призначення на посаду голови або заступника голови судової інстанції або звільнення з посади суддів, голів і заступників голів судових інстанцій;

б) приймає присягу суддів;

в) затверджує положення про критерії та процедуру відбору кандидатів на посаду судді, просування судді у вищу судову інстанцію, призначення на посаду голови або заступника голови судової інстанції й переходу судді в судову інстанцію того ж рівня або в нижчу судову інстанцію;

г) затверджує положення про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад судді, голови або заступника голови судової інстанції й забезпечує організацію та проведення конкурсу;

д) приймає рішення про тимчасове заняття посади голови або заступника голови суду, апеляційної палати або Вищої судової палати за наявності вакантної посади або тимчасового відсторонення від посади до заняття вакантної посади в установленому законом порядку або скасування тимчасового відсторонення.

На виконання своїх обов'язків Вища рада магістратури здійснює такі повноваження у сфері початкової та безперервної підготовки суддів і персоналу секретаріату судових інстанцій:

а) призначає суддів до складу Ради Національного інституту юстиції;

б) затверджує стратегію початкового й безперервного навчання суддів, а також висловлює свою думку щодо плану її реалізації;

в) розглядає й висловлює свою думку щодо Положення про проведення вступного конкурсу в Національний інститут юстиції, про навчальні програми та плани для курсів початкового й безперервного навчання інституту; про Положення про проведення конкурсу на заміщення викладацьких посад, а також про склад комісій з прийому вступних і випускних іспитів в Національному інституті юстиції тощо. Загалом варто відзначити досить прозорий і проєвропейський механізм формування Вищої ради магістратури Молдови, хоча обсяг повноважень цього органу щодо добору суддів є значно менший порівняно з іншими країнами, у тому числі й Україною [3].

У Грузії для забезпечення незалежності й ефективності роботи загальних судів, призначення суддів на посаду, звільнення суддів з посади та виконання інших завдань у системі загальних судів існує Вища рада юстиції Грузії [5]. До складу Вищої ради юстиції входять 14 членів, що перебувають на посаді протягом 4-річного терміну, і Голова Верховного Суду. Більше ніж половину складу Вищої ради юстиції становлять члени, обрані серед суддів органом самоврядування суддів загальних судів. До складу Вищої ради юстиції, крім членів, обраних органом самоврядування суддів загальних судів, і Голови Верховного Суду, входять член, призначений Президентом Грузії, і члени, обрані Парламентом більшістю, представленим не менше ніж трьома п'ятими повного складу. Голову Вищої ради юстиції серед членів-суддів Вищої ради юстиції обирає Вища рада юстиції в порядку, установленому органічним законом Грузії, на 4-річний термін, але не більше ніж на строк дії його повноважень як члена Вищої ради юстиції. Вища рада юстиції підзвітна органу самоврядування суддів загальних судів. Правовий статус цього органу визначається органічним законом Грузії про загальні суди [11].

Вища рада юстиції Грузії наділена такими повноваженнями:

а) призначає на посаду та звільняє з посади суддів загальних судів Грузії (крім Голови й членів Верховного Суду);

б) визначає склад кваліфікаційної екзаменаційної комісії;

в) визначає спеціалізацію суддів апеляційних і районних (міських) судів;

г) затверджує штатний розпис і структуру службовців Апарату Вищої ради юстиції Грузії, посадовий оклад члена Вищої ради юстиції Грузії, посадові оклади та найменування посад чиновників і допоміжних службовців Апарату Вищої ради юстиції Грузії, а також структуру і штатну чисельність апаратів загальних судів Грузії (за винятком Верховного Суду);

д) розробляє й затверджує порядок організаційної роботи загальних судів Грузії;

е) розглядає матеріали аналізу судової статистики;

ж) у передбаченому законом порядку в межах своїх повноважень здійснює дисциплінарне судочинство щодо суддів загальних судів Грузії;

з) розробляє пропозиції з питань судової реформи, а також здійснює інші повноваження, передбачені законодавством Грузії [11].

Варто зазначити, що механізм забезпечення діяльності Вищої ради юстиції Грузії є доволі прогресивним з обмеженим впливом Президента та інших гілок вдали на формування й реалізацію завдань цього органу.

Вища рада магістратури у Франції має почесний статус гаранта незалежності судової влади та символу єдності судового корпусу [7]. У рамках своєї компетенції Вища рада магістратури Франції нині має повноваження пропонувати кандидатури на посаду суддів Касаційного суду (Першого Президента (Голови суду - *авт.*), президентів палат, радників, радників з особливих питань, радників, які працюють тимчасово, референтів, що готують рішення), перших президентів апеляційного суду та президентів трибуналів (судів першої інстанції). Рада має повноваження щодо проведення перевірок, вивчення справ, проведення опитувань, може як ініціювати, так і відкликати пропозиції. Стосовно інших призначень повноваження в цій сфері належать Міністру юстиції, а Вища рада магістратури надає власні висновки щодо проєктів пропозицій, які, утім, не мають обов'язкового характеру для Міністра юстиції [1].

Відповідно до конституційної реформи, правовий статус Вищої ради магістратури зазнав суттєвих змін. Розмежовано процедури призначення суддів і прокурорів і змінено принцип формування Ради, участь у формуванні якої, зокрема, беруть Президент Республіки, Президент Національної Асамблеї, Президент Сенату та Генеральної асамблеї Державної Ради. Цей орган здійснює свою діяльність у формі відкритих пленарних засідань під головуванням Першого Президента Касаційного суду та складається з 8 кваліфікованих членів і шести магістратів. Повноваження Вищої ради магістратури Франції стосовно суддівського корпусу розширено в частині надання пропозиції кандидатур на посади голів судів першої інстанції та права консультативного голосу стосовно всіх інших призначень. Компетенція Вищої ради магістратури стосовно суддів - прийняття постанов щодо дисциплінарної відповідальності, накладання дисциплінарного стягнення: Вища рада магістратури виступає як судова інстанція та її рішення в цій частині можуть бути оскаржені до Державної Ради [1].

Накладення дисциплінарного стягнення стосовно прокурорів належить до повноважень Міністра юстиції, його рішення можуть бути оскаржені лише в частині перевищення повноважень. Крім того, однією з новацій реформи 2008 року є запровадження можливості безпосереднього звернення до Вищої ради юстиції учасників судового процесу. Існує три комісії, які розглядають звернення. Дві з них вивчають звернення стосовно суддів та одна - стосовно прокурорів. До їх складу входять два магістрати та дві особи, які не є магістратами, вони обираються президентом, що відповідає за формування суддівського або прокурорського корпусу. З огляду на неупередженість, ці члени не можуть брати участь у засіданнях секції щодо дисциплінарної відповідальності в разі звернення до них. Звернення учасника процесу не може поставити під сумнів винесене суддею рішення [8].

Висновки. Отже, підводячи підсумки, можемо сказати, що в кожній країні є низка переваг і недоліків правового статусу Вищих органів управління формуванням суддівського корпусу та гарантування незалежності судової гілки влади, хоча існують певні відмінності діяльності згаданих вище органів, зумовлені особливостями історичного й соціального розвитку як дер-

жави, так суспільства, рівень правосвідомості, правової культури населення тощо. Справедливо наголошує М. Лях: «Організаційно-правова структура, функції та склад органів суддівського самоврядування відрізняються в різних країнах, у зв'язку з чим створення будь-якої ідеальної універсальної моделі не вважається можливим». Також варто наголосити, що український законодавець урахував кращі європейські практики і стандарти в комплексному врегулюванні питань правового статусу Вищої ради правосуддя, а саме: незалежність від інших гілок влади, остаточне формування суддівського корпусу й установлення правил добору та відбору тощо, які неповною мірою або ж зовсім не враховані в законодавствах зарубіжних країн.

Література

1. Вища рада магістратури Франції. URL: http://www.vru.gov.ua/add_text/20.
2. Закон Республіка Б'юлгарія за с'єдебната власт от 07.08.2007 № 64. URL: <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135560660>.
3. О Высшем совете магистратуры : Закон Республіки Молдова от 19 июля 1996 года № 947-XIII. URL: <http://www.presedinte.md/titul3#11>.
4. Колесниченко В. Формування складу Вищої ради юстиції за європейськими стандартами. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 3 (7). URL: http://www.vru.gov.ua/Docs/visnik07_01.pdf.
5. Конституція Грузії 24 августа 1995 года № 786. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/30346?publication=35>.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Конституція Французької Республіки. URL: <http://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/127/1-13.pdf>.
8. Порівняльний огляд взаємозв'язку суддівського самоврядування та незалежності судової влади в країнах Європейського Союзу. URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/14.pdf>.
9. Кравчук В.М. Вимоги, які пред'являються до суддів: компаративістське дослідження. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідо-ренка*. 2012. № 3. С. 38-47.
10. Лях М. Зарубіжні моделі органів суддівського самоврядування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 4 (12). С. 92-96.
11. Об общих судах : Органический закон Грузии от 4 декабря 2009 года № 2257-III. URL: <https://matsne.gov.ge/en/document/download/90676/17/ru/pdf>.
12. Особливості оцінювання суддів та конкурсу на посаду судді Верховного Суду в Польщі. URL: <https://www.vkksu.gov.ua/ua/news/osobliwosti-ociniuwannia-suddiw-ta-konkursu-na-posadu-suddi-wierchownogo-sudu-w-polshtchi>.
13. Призначення голів судів в інших державах. *Вісник центру суддівських студій*. 2009. № 13. С. 11. URL: <http://www.judges.org.ua/article/visnuk13.pdf>.
14. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>.
15. Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. Dz.U. 2011 Nr 126 poz. 714 o Krajowej Radzie Sądownictwa. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111260714/U/D20110714Lj.pdf>.

Росоляк О. Б.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету